

ע"פ 8265/22 - מוחמד ג'עברי נ' מדינת ישראל

פלילי - שיקולי ענישה

פלילי - חוק העונשין - עבירות אלימות

פלילי - חוק העונשין - עבירות המתה

פלילי - חוק העונשין - עבירות הצתה

בית המשפט העליון

ע"פ 8265/22

לפני:

כבוד השופט יוסף אלרון
כבוד השופט אלכס שטיין
כבוד השופטת גילה כנפי-שטייניץ

המערער:
נגד

מוחמד ג'עברי

המשיבים:

1. מדינת ישראל
2. יורשי המנוח רונן עוז ז"ל
ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי
בירושלים ב-תפ"ח 21473-08-18 מיום
19.10.2022 שניתן על ידי סגן הנשיא ר' כרמל,
השופטת ש' רנר והשופטת ח' מאק-קלמנוביץ
כ' בסיוון התשפ"ד (26.6.2024)

תאריך ישיבה:

בשם המערער:

בשם המשיבה 1:

עו"ד עדי שגב

בשם המשיבים 2:

עו"ד ורד אנוך

פסק-דין

השופט יוסף אלרון:

המערער, מוחמד ג'עברי, הורשע בהמתתו בקלות דעת של רונן עוז ז"ל (להלן: המנוח), בעבירת הצתה ובחבלה חמורה בנסיבות מחמירות. בגין זאת, נגזר עליו עונש של 12 שנות מאסר בפועל, לצד ענישה נלווית על ידי בית המשפט המחוזי בירושלים (סגן הנשיא ר' כרמל, השופטת ש' רנר והשופטת ח' מאק-קלמנוביץ) ב-תפ"ח 21473-08-18 מיום 19.10.2022. הערעור שלפנינו מופנה לעניין העונש בלבד.

עיקרי כתב האישום המתוקן

1. כעולה מכתב האישום המתוקן, המערער ונאשמת 2 בכתב האישום עבדו יחדיו בבית מלון בירושלים. המערער פוטר מעבודתו עקב סכסוך שהתגלע בינו לבין בעלת המלון ונאשמת 2 פוטרה גם היא בשלב מסוים.

ביום 26.7.2018, המערער ונאשמת 2 בילו יחדיו בירושלים ושתו אלכוהול. במהלך הערב, לנוכח הסכסוך שבין המערער לבעלת המלון, החלה בין השניים חלופת הודעות. המערער עדכן על כך את נאשמת 2 ואף אמר לה "תראי את הזונה הזו איך היא צוחקת עלינו". לאחר חצות הלילה, גמלה בליבו החלטה להגיע למלון ולהציתו. בתום חילופי דברים בינו לבין נאשמת 2 וחברו - נאשם 3 בכתב האישום המתוקן, המערער ונאשם 3 החלו לצעוד לכיוון בית המלון, כשהמערער לובש מעל לבגדיו "סוויטשרט" ומכנסיים שנתנה לו נאשמת 2 במטרה שזהותו תוסתר. את מכשיר הטלפון הנייד שלו מסר המערער לנאשם 3 משסבר כי בדרך זו לא יתאפשר לאתר את מיקומו.

בשעה 1:35 לערך, המערער נכנס לבית המלון דרך כניסתו האחורית, כאשר במועד זה שהו בו 61 אורחים. המערער נטל עגלת ברזל שבתוכה היו גילי נייר טואלט רבים ומגבות, והצמידה לארון החשמל על מנת שההצתה תפגע בתשתית החשמל והאינטרנט של המלון. או אז, המערער הצית את נייר הטואלט בכוונה ליצור שריפה שתדליק את ארון החשמל, וביודעו כי היא תפגע גם באורחי המלון. לאחר שוידא כי האש התלקחה, יצא במהרה דרך היציאה האחורית, והשליך את הסוויטשרט, המכנסיים והמצתים בקרבת מקום כדי לטשטש את עקבותיו.

בעקבות מעשיו, ארון החשמל הוצת, האש אחזה בשטיחי הרצפה והחלה להתפשט יחד עם עשן רב לעבר החדרים. האורחים ששהו בקומה שבה פשתה האש החלו לנוס על נפשם.

כתוצאה מהשריפה, המנוח, ששהה במלון יחד עם רעייתו ושני ילדיהם, נפגע אנושות לאחר שניכנס אל החדר על מנת להציל את הילדים. לוחמי האש הצליחו לחלצו, כשהוא סובל מכוויות בדרגה 2 על פני 65% משטח גופו ומכוויות בדרגה 3 בפלג גופו התחתון. לאחר שאושפז במצב אנוש במשך כ-3 חודשים

כשהוא מורדם ומונשם, המנוח נפטר ביום 14.10.2018. כמו כן, רעיית המנוח ובתו סבלו מכוויות בדרגה 2 בגפיים העליונות והתחתונות; בנו סבל מכוויה בדרגה 1 בכף רגלו השמאלית; וכל בני המשפחה סבלו משאיפת עשן מרובה והיו מאושפזים לתקופה ארוכה. עוד נפגעו משאיפת עשן שוטר שהגיע למקום כדי לחלץ את הלכודים וכן כ-14 אנשים נוספים מאורחי המלון. ארון החשמל נשרף כליל ולרכוש באזור מוקד השריפה נגרם נזק רב.

2. בגין מעשיו, יוחסו למערער בתחילה בכתב האישום המתוקן עבירות של רצח לפי סעיף 300(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); הצתה לפי סעיף 448(א) סיפה לחוק; וחבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק.

הכרעת הדין וגזר הדין

3. הסוגיה העיקרית שעמדה לפתחו של בית המשפט המחוזי בהכרעת הדין הייתה היסוד הנפשי של המערער בעת ביצוע עבירת ההמתה. בתום ניהול הליך הוכחות, נקבע כי העבירה בוצעה מתוך יחס חפצי של קלות דעת ולא של אדישות, ומשכך המערער הורשע בביצוע עבירה של המתה בקלות דעת לפי סעיף 301ג לחוק, ולא בעבירת רצח לפי סעיף 300(א)(3) לחוק. בנוסף, המערער הורשע בעבירה של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות לפי סעיפים 333 ו-335(א)(2) לחוק, חלף עבירה של חבלה בכוונה מחמירה. זאת, לנוכח הסכמת המדינה כי לא הוכח שהתקיימה כוונה מיוחדת להסב מום או נכות למי מבאי המלון. כמו כן, המערער הורשע בביצוע עבירת ההצתה כפי שזו יוחסה לו בכתב האישום המתוקן.

4. בית המשפט המחוזי עמד בגזר הדין על כך שמעשיו של המערער פגעו בערכים המוגנים פגיעה "קשה וחמורה ביותר", וזאת לנוכח התממשות הסכנה לתוצאה קטלנית המגולמת בהצתה. עוד צוינו הנזקים הקשים שנגרמו כפועל יוצא מהעבירות הן לגוף, הן לרכוש, וחשוב מהם - לחיי אדם. בהקשר זה התייחס בית המשפט המחוזי לתצהיר נפגעי העבירה שהוגש בעניינם של בני משפחת המנוח, ובו מתוארות ההשלכות הקשות של מעשי המערער על המשך חייהם. לאחר שניתנה התייחסות למדיניות הענישה הנוהגת ובייחוד להחמרה בשנים האחרונות ביחס לעבירת ההצתה, נקבע כי מתחם העונש ההולם בעניינו של המערער הוא בין 10 ל-15 שנות מאסר בפועל לצד מאסר מותנה משמעותי.

בגדרי המתחם, בית המשפט המחוזי התייחס לכך שהמערער הודה בפני שירות המבחן בביצוע העבירות, אך הדגיש כי לצד זאת הביע עמדה "מצמצמת" והתקשה להכיר בחומרת מעשיו. עוד צוין כי למערער עבר פלילי הכולל עבירות אלימות ואף שלוש עבירות הצתה שבגין נדון למאסרים בפועל ולמאסרים מותנים שלא היה בהם כדי להרתיעו.

בראי האמור, בית המשפט המחוזי גזר על המערער עונש של 12 שנות מאסר בפועל, תוך הפעלה בחופף של מאסר מותנה בן 4 חודשים שהוטל עליו בתיק אחר; 6 חודשי מאסר מותנה לבל יעבור עבירה מסוג פשע, למשך 3 שנים; פיצוי בסך 250,000 ש"ח ליורשי המנוח שיועברו לידי רעייתו; ופיצוי בסך 100,000 ש"ח לרעיית המנוח ולשני ילדיו.

5. על נאשמת 2 נגזר עונש של 18 חודשי מאסר בפועל לצד 3 חודשי מאסר מותנה, בגין הרשעתה בעבירות של גרם מוות ברשלנות לפי סעיף 304 לחוק; סיוע להצתה לפי סעיפים 448(א) סיפה ו-31 לחוק; ושהייה בלתי חוקית בישראל לפי סעיף 12(1) לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952. כמו כן, על נאשם 3 נגזר עונש מאסר בפועל של שנתיים, לצד מאסר מותנה ותשלום פיצוי בסך 50,000 ש"ח למשפחת המנוח. זאת, לאחר שהורשע על פי הודאתו בעבירה של סיוע להצתה לפי סעיפים 448 סיפה ו-31 לחוק.

תמצית טענות הצדדים בערעור

6. לטענת בא-כוח המערער בנימוקי הערעור ובדיון לפנינו, גזר דינו של בית המשפט המחוזי מחמיר עמו יתר על המידה. בתוך כך, נטען כי העונש שנגזר על המערער אינו עולה בקנה אחד עם ביטולה של עבירת ההריגה במסגרת הרפורמה בעבירות ההמתה, ו"המרתה", כלשון בא-כוחו, בעבירת ההמתה בקלות דעת; וכי עונש המקסימום של 12 שנות מאסר שקבוע בצידה שמור למקרים חמורים מהמקרה דנן שבהם העבירה כללה שימוש ישיר באלימות קשה כלפי הקורבן. עוד נטען כי העונש סוטה ממדיניות הענישה הנוהגת, במיוחד בשים לב לעונש שנגזר ב-ע"פ 2356/17 רגבי נ' מדינת ישראל (29.6.2020) (להלן: עניין רגבי) שנסיבותיו דומות "דמיון רב" לנסיבות ענייננו, כך לפי בא-כוח המערער. הלה הוסיף וטען כי גזר הדין מחמיר אף בהשוואה ליתר הנאשמים המעורבים בפרשה, ובפרט נטען לקיומו של פער בלתי מוצדק בין עונשו לבין העונש שנגזר על נאשמת 2. עוד טען כי לא ניתן משקל מספק לנסיבות הקשורות בביצוע העבירות, ובהן היעדר תכנון מוקדם והשפעת האלכוהול שצרך עובר לביצוע העבירות; וכי בית המשפט המחוזי אף לא שקלל כראוי את הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירות, וביניהן נסיבותיו האישיות, נטילת האחריות מצדו ושיקולי שיקום שמצדיקים לשיטתו אף סטייה לקולה ממתחם העונש ההולם. לבסוף, בא-כוח המערער השיג על רכיב הפיצוי שהוטל עליו. בפרט, נטען כי סכום הפיצוי חורג מהמקובל בפסיקה במקרים דומים, וכי המערער הופלה לרעה ביחס לרכיב הפיצוי שהושת על יתר הנאשמים.

7. מנגד, באת-כוח המדינה סמכה את ידיה על גזר דינו של בית המשפט המחוזי, תוך שהפנתה לאמור בתסקיר נפגעי העבירה בדבר הנזק שנגרם למשפחת המנוח כתוצאה ממעשיו של המערער. כן נטען כי יש להבחין בין נסיבות המקרה דנן לבין הנסיבות שנדונו בעניין רגבי, כך שבניגוד לטענת בא-כוח המערער אין מקום להקיש משם לענייננו. כמו כן, באת-כוח המדינה הצביעה על הפערים שבין חלקו

של המערער בביצוע העבירות לבין חלקם של יתר הנאשמים בכתב האישום המתוקן, המצדיקים לעמדתה את פערי הענישה ביניהם.

8. באת-כוח משפחת המנוח ונפגעי העבירה בהתייחסה לבקשת בא-כוח המערער להפחית מגובה הפיצוי, הדגישה את הפגיעה הקשה בנפגעי העבירה, השלכותיה של פגיעה זו, ואת סבלם הרב כתוצאה מההצתה שבגינה אף אושפזו לפרק זמן בלתי מבוטל. על כך היא הוסיפה את אובדנו של אבי המשפחה וההשלכות על המשפחה בכללותה. באת-כוח המדינה הצטרפה לדברים אלה והדגישה כי אין להתערב בגובה הפיצוי הכספי, תוך שציינה כי העובדה שעל נאשמת 2 לא הוטל תשלום פיצוי אינה מצדיקה את הפחתת הפיצוי שהושת על המערער בשים לב לחלקו בביצוע העבירות שבהן הוא הורשע לעומתה.

דיון והכרעה

9. דין הערעור להידחות.

תחילה, ובטרם אתיחס לנסיבות עניינו של המערער, אבקש להתייחס למדיניות הענישה בעבירת ההמתה בקלות דעת במישור העקרוני. זאת, לנוכח טענת בא-כוח המערער בדבר היחס שבין עבירה זו, לבין עבירת ההריגה שנהגה עובר לאימוצו של חוק העונשין (תיקון מס' 137), התשע"ט-2019, ס"ח 2779, 230 (להלן: הרפורמה בעבירות ההמתה או הרפורמה).

מדיניות הענישה בעבירת ההמתה בקלות דעת

10. הרפורמה בעבירות ההמתה יצרה מדרג חדש של עבירות המתה על יסוד עיקרון האשמה ומתוך הכרה בחשיבות ערך קדושת החיים (ע"פ 3187/21 אלקאדי נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (21.8.2022) (להלן: עניין אלקאדי)). אחד הטעמים המרכזיים שניצבו בבסיס אימוצה של הרפורמה, היה היקף השתרעותה הרחב מידי של עבירת ההריגה שעוגנה בסעיף 298 לחוק. כך, בגדרה של עבירת ההריגה, באו מגוון רחב של מקרים השונים מהותית האחד ממשנהו ברמת חומרתם, כמו גם במידת אשמו של מבצע העבירה (עניין אלקאדי, שם). כפי שצוין בדברי ההסבר לרפורמה:

"עבירת ההריגה כפי שהיא קבועה היום בסעיף 298 לחוק, היא עבירה רחבה יתר על המידה. העבירה כוללת הן מקרי המתה חמורים של המתה מכוונת שנכון לתייגם כמעשי רצח, והן מקרי המתה חמורים פחות, של המתה בקלות דעת, ומנוסחת באופן שלא יוצר הבחנה ומדרג לעניין היסוד החפצי של העושה כלפי התוצאה" (דברי ההסבר להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 124) (עבירות המתה), התשע"ו-2015, ה"ח 166, 972 (להלן: דברי ההסבר)).

על רקע זה, הוחלט לפצל את עבירה ההריגה כך שמקרים שבהם נאשם פעל ביסוד חפצי של אדישות יכנסו לגדרי עבירת הרצח הבסיסית (סעיף 300(א) לחוק) או עבירת הרצח בנסיבות מחמירות (סעיף 301א לחוק), חלף עבירת ההריגה; ואילו מקרים שבהם היסוד החפצי המיוחס לנאשם הוא קלות דעת יבואו בגדרה של עבירת ההמתה בקלות דעת (סעיף 301ג לחוק) (ע"פ 6063/21 מדינת ישראל נ' יאסין, פסקה 36 (26.3.2024) (להלן: עניין יאסין). זאת, במטרה לשקף נאמנה את חומרת המעשים ואת מידת אשמתו של הנאשם במישור התיוג הנלווה לעבירה, ובנוסף ליצור הלימה בין המעשים לבין העונש הקבוע בגינם (עניין אלקאדי, בפסקה 10; דברי ההסבר, בעמ' 167 ו-177; פרוטוקול ישיבה 703 של ועדת החוקה, חוק ומשפט, הכנסת ה-20 (13.11.2018) (להלן: פרוטוקול ישיבה 703); דוח הצוות לבחינת יסודות עבירות ההמתה דין-וחשבון 29 (2011)).

11. פיצולה של עבירת ההריגה, שהעונש שהיה קבוע בצידה הוא עונש מרבי של 20 שנות מאסר, גרר מאליו את הצורך בהתאמת העונשים שנקבעו בצד העבירות החדשות. כך, בגין עבירת הרצח בנסיבות מחמירות נקבע עונש של מאסר עולם חובה, ובגין עבירת הרצח הבסיסית נקבע עונש מרבי של מאסר עולם. אשר לעבירת ההמתה בקלות דעת, העונש שהוצע במסגרת דוח הצוות היה של 9 שנות מאסר (שם, בעמ' 30), אך המחוקק קבע לבסוף כי זה יעמוד על 12 שנות מאסר, וזאת לאחר שנשמעו גם דעות הקוראות להעמידו על 16 שנות מאסר (ראו: פרוטוקול ישיבה 703, בעמ' 7).

12. בהתאם למטרתה של הרפורמה, היינו יצירת מדרג חדש של עבירות המתה הנסמך על עיקרון האשמה ועל חשיבות ערך קדושת החיים - הובהר כי פיצולה של עבירת ההריגה נועד לשקף את החומרה שרואה המחוקק בעבירות המתה המבוצעות ביסוד חפצי של אדישות (עניין יאסין, בפסקאות 36-41; דברי ההסבר, בעמ' 169); אך לא לבטא הקלה כלשהי ביחס לעבירות המתה המבוצעות ביסוד חפצי של קלות דעת. הדבר עלה אף במסגרת דברי ההסבר:

"לפי הדין הקיים, גרימת מוות בקלות דעת נכללת בעבירת ההריגה. ההצדקה לקביעת עבירה חדשה זו מבוססת על הפער הניכר בין מידת אשמתו של מי שממית תוך אדישות לאפשרות גרימת המוות, לבין מי שמקווה שהתוצאה הקטלנית לא תתרחש, אף על פי שהוא מודע לאפשרות התרחשותה, קרי קל הדעת. מוצע לקבוע כי העונש בצד עבירה זו יעמוד על שנים עשרה שנות מאסר, עונש שהוא קל בצורה ניכרת מהעונש הקבוע היום בצד עבירת ההריגה. עונש מרבי זה מבטא מדרג ראוי בין עבירת ההמתה באחריות מופחתת לבין העבירה של גרימת מוות ברשלנות בנסיבות מחמירות, שכן מצד אחד הוא עולה בקנה אחד עם העונשים שבתי המשפט נוהגים לגזור בעבירות הריגה בנסיבות של תאונות דרכים, מקרים שבהם מטבע הדברים היסוד הנפשי הוא, ככלל, קלות דעת, ומצד שני הוא מאפשר לגזור עונש הולם במקרים חמורים של המתה בקלות דעת, כגון מקרים שבהם ההמתה בוצעה תוך הפעלת אלימות כלפי הקרבן" (שם, בעמ' 177; ההדגשה הוספה - י' א').

אם כן, לטענת בא-כוח המערער כי הרפורמה מגלמת הקלה עם הממיתים בקלות דעת, אין יסוד להיסמך עליו. הלכה למעשה, לא רק שהעונש שהיה קבוע בצד עבירת ההריגה לא הופחת, הוא אף הוחמר ביחס לעבירות המבוצעות באדישות. העונש של 12 שנות מאסר נועד להתאים את הדין לכך שמקרי ההמתה באדישות ומקרי ההמתה בקלות דעת אינם דרים עוד בכפיפה אחת תחת אותו סעיף חוק - הא ותו לא. מדיניות הענישה ביחס להמתה המבוצעת בקלות דעת לא השתנתה אפוא. כך נקבע בפסיקה ביחס לעבירות בנסיבות של תאונות דרכים (ע"פ 7222/19 אלגרגאוי נ' מדינת ישראל, פסקה 40 (10.10.2021); ע"פ 764/21 מדינת ישראל נ' אבו לבן, פסקה 19 (21.4.2021); ע"פ 2014/20 אנקרי נ' מדינת ישראל, פסקה 22 (19.1.2021)); וכך נקבע ביחס "למקרים חמורים של המתה בקלות דעת" כלשון דברי ההסבר (ע"פ 8470/19 מדינת ישראל נ' בורובסקי, פסקה 22 (25.8.2021) (להלן: עניין בורובסקי); ע"פ 6404/20 עבאסי נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (5.4.2021); עניין רגבי, בפסקה 9).

אחרי שנכחנו לדעת כי דין טענת בא-כוח המערער ברובד העקרוני להידחות, יש להידרש לבחינת נסיבותיו הקונקרטיות של המקרה דן - תחילה בעניין רכיב המאסר בפועל שנגזר עליו, ולבסוף במישור רכיב הפיצוי שנפסק לטובת נפגעי העבירה.

עונש המאסר שנגזר על המערער

13. נקודת המוצא לבחינת הערעור על חומרת עונש המאסר בפועל, מצויה בכלל הידוע לפיו אין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בעונש שגזרה הערכאה הדיונית, אלא במקרים שבהם אירעה חריגה קיצונית ממדיניות הענישה הנוהגת, או כאשר נפלה על פני הדברים טעות מהותית ובולטת בגזר הדין (ראו מיני רבים: ע"פ 2189/23 אהרוני נ' מדינת ישראל, פסקה 35 (20.2.2024)). המקרה דן אינו בא בגדרי מקרים חריגים אלה.

14. העבירות שבהן הורשע המערער - קשות וחמורות הן. על חשיבותו של ערך קדושת החיים עמדתי פעמים רבות (ראו למשל: ע"פ 1077/22 קאדר נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (1.6.2022); ע"פ 1464/21 קפוסטין נ' מדינת ישראל, פסקאות 49-54 (11.9.2022)). אדגיש כי אף אם הפגיעה בערך זה בוצעה מתוך יסוד נפשי של קלות דעת, אין הדבר מלמד כי המעשים אינם חמורים כלשעצמם. נטילה מודעת של סיכון בלתי סביר לכך שחיי אדם ייפגעו, גם כשהיא מלווה בתקווה שהתוצאה הקטלנית תימנע - מחייבת ענישה מחמירה. הדברים אמורים ביתר שאת כשלצד עבירה זו המערער הורשע בביצוען של עבירות חמורות שבחמורות - כזו היא עבירת ההצתה (ראו: ע"פ 8622/21 הולר נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (15.5.2022) (להלן: עניין הולר)); וכזו היא עבירת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות (ראו: ע"פ 6197/20 מדינת ישראל נ' גולאני, פסקה 20 (28.11.2021)).

חומרתן של עבירות אלה נלמדת גם מהתבוננות על העונשים המרביים הקבועים בצידן. זה מכבר, נקבע כי העונש המרבי אינו משמש כרף עליון בלבד, אלא יש בו כדי לשקף את עמדתו הנורמטיבית של המחוקק ביחס לחומרת העבירה (ראו פסק דינו של חברי השופט א' שטיין ב-ע"פ 8515/23 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (17.7.2024); כן ראו פסק דיני ב-ע"פ 4070/23 זהרה נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (4.4.2024)). בענייננו, עונשי המקסימום הקבועים בצד העבירות שבהן המערער הורשע הם 12 שנות מאסר, 14 שנות מאסר ו-20 שנות מאסר (סעיפים 301, 333, 335(א) ו-448(א) סיפה לחוק, בהתאמה). כך, שעמדתו הערכית של המחוקק בדבר חומרתן הרבה אינה משתמעת לשני פנים.

15. חומרת העבירות אינה ניצבת בגפה. נסיבות ביצוע העבירות בענייננו מלמדות כי הצורך בהטלת ענישה מחמירה חל בענייננו של המערער על אחת כמה וכמה; וכי בניגוד לטענתו - מדובר במקרה שבהחלט וללא ספק נמנה על המקרים החמורים של המתה בקלות דעת (ראו גם: עניין בורובסקי, בפסקה 23).

בראש ובראשונה יש לעמוד על הנזק הפוטנציאלי הגלום במעשיו של המערער (סעיף 40ט(א)(3)), ועל הנזק שנגרם בפועל כתוצאה מהם (סעיף 40ט(א)(4)). בית משפט זה ציין וחזר ציין כי ראשיתה של הצתה ידועה, אך אחריתה מי ישורנה (עניין הולר, בפסקה 10); או במילים פשוטות - לא ניתן לחזות מראש עד כמה הרסני יהא הנזק שייגרם כתוצאה ממעשה הצתה, ואם יפגע רק ברכוש או שמא אף יגבה חיי אדם. הדברים מקבלים משנה תוקף משמדובר בהצתת מקום כבית מלון בו לנים אורחים רבים. הפגיעה האפשרית בחיי אדם במקום מעין זה אינה "תרחיש רחוק" וזאת בלשון המעטה, כפי שהמקרה הטראגי שלפנינו מלמד.

כך, למרבה הצער, ענייננו לא תם בנזק שרק עלול היה להתממש. על פי כתב האישום המתוקן, בשעת ביצוע המעשה שהו במלון 61 אורחים. כ-14 מתוכם נפגעו משאיפת העשן. אך קשה מכולן היא הפגיעה במשפחת עוז - שבסך הכול חפצה לחגוג יחדיו את יום הולדתו של המנוח. לא זו בלבד שעל בני המשפחה להתמודד עם הפגיעות הפיזיות שנגרמו להם כתוצאה מהשריפה שפרצה במקום, עליהם לחיות יום-יום את אובדנו של המנוח, אב המשפחה. התסקירים שהוגשו בעניינם קשים לקריאה. מטעמי צנעת הפרט, אסתפק בכך שאציין כי הלב אינו יכול להישאר אדיש למקרא מסכת האירועים הקשה, הייסורים הרבים, הכאב והסבל שהיו מנת חלקה של המשפחה כולה; כאב וסבל פיזיים, ולא פחות מכך, פגיעה נפשית אשר החלה בציפייה כי המנוח יחלים בתקופת אשפוזו הממושכת, המשיכה בימי ההלוויה והשבעה, ומאז לא חדלה מללוותם, שעה-שעה, רגע-רגע.

לאמור עד כה מתווספים התכנון שקדם לעבירות (סעיף 40ט(א)(1) לחוק) וחלקו היחסי של המערער בעשייתן (סעיף 40ט(א)(2) לחוק). מעשיו של המערער בוצעו על רקע פיטוריו מעבודתו בבית המלון

והסכסוך בינו לבין בעלת המקום. כנקמה על כך, תכנן היטב את ביצוע ההצתה ואת האופן שבו יטשטש את עקבותיו. יתר על כן, התכנן שקדם למעשה לא נעשה על ידי המערער לבדו - אלא בסיועם של שני נאשמים נוספים שנרתמו למזימתו הנפשעת. חלקו של המערער ב"מערך העברייני" שהוציא לפועל את העבירות דנן, עולה לאין שיעור על חלקם של יתר הנאשמים. מכאן שאת טענותיו המבקשות להיתלות בפערים כאלה ואחרים בין העונש שנגזר עליו לבין העונש שהושת על יתר הנאשמים - יש לדחות מכל וכל.

16. זאת ועוד. הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירות לא מצדיקות אף הן הקלה כלשהי בעונשו של המערער. בייחוד ראוי להזכיר את תסקירי שירות המבחן שהוגשו בעניינו ואת עברו הפלילי. אשר לתסקירי שירות המבחן, גם כאן לא אפרט את הדברים מפאת שיקולי צנעת הפרט. כן יודגש כי בכל הקשור לנטילת אחריות על מעשיו, מצוין כי המערער נטל אחריות חלקית בלבד, באופן המצמצם את חומרת מעשיו ומשליך את האחריות להם על גורמים חיצוניים. לצד זאת, נכתב כי המערער "מנתק את עצמו רגשית מעוצמת הפגיעה ותוצאותיה הטרגיות" תוך שהוא "מחובר בעיקר למחירים הכבדים אותם שילם בעצמו". בנסיבות אלה, ברור כי גם אם התסקירים מצביעים על "ניצנים" ראשוניים של סיכויי שיקום - אין בכך, או ביתר נסיבותיו האישיות, כדי להצדיק הקלה בעונש מעבר לזו שגולמה בכך שעונשו מוקם מתחת למחציתו של מתחם העונש ההולם.

יתרה מכך, המערער הורשע בעבר מספר פעמים, ובכלל זה בביצוען של עבירות אלימות ושלוש עבירות הצתה. ההליכים הקודמים שהתנהלו בעניינו, כמו גם העונשים שנגזרו עליו, לא החזירוהו למוטב ולא שינו כהוא זה את דרכו הקלוקלת. בית המשפט נדרש למעשה להקל בעונשו על סמך תקוות שבסיסן רעוע כי הפעם הזו ישנה את דרכו - מבלי שיש לכך תימוכין בעובדות.

17. עוד ראיתי לציין כי ניסיון המערער לגזור גזירה שווה מהמקרה שנידון בעניין רגבי לעניינו שלו - דינו אף הוא לדחייה. כידוע, ענישה היא "לעולם אינדיבידואלית, ולעולם תלויה בנסיבות המעשה והעושה" (עניין בורובסקי, בפסקה 23); ואכן, נסיבות הנאשמים והעבירות בעניין רגבי שונות מנסיבות המערער והעבירות בהליך דנן. בין היתר, יש להצביע על מספר הקורבנות הרב בעניינו, וזאת מבלי להמעיט ולו במקצת מחומרת המעשים שנדונו בעניין רגבי. גם במישור העבר הפלילי אין כל מקום להשוואה בין עברו המכביד של המערער, הכולל הרשעות קודמות בעבירות אלימות, ובעיקר שלוש עבירות הצתה, לבין עברו הפלילי של הנאשמים בעניין רגבי.

18. לסיכום: הרפורמה בעבירות ההמתה אינה מצדיקה, כשלעצמה, הקלה בעונשו של המערער; העונש שנגזר עליו אינו סוטה ממדיניות הענישה הנוהגת, והוא עולה בקנה אחד עם עמדת המחוקק ביחס לחומרת העבירות שבהן הוא הורשע; נסיבות ביצוע העבירות ונסיבותיו האישיות של המערער מלמדות גם הן כי המקרה שלפנינו מחייב ענישה אשר תהלום את חומרת מעשיו ותוצאותיהם. בראי כל

אלו, העונש שנגזר על המערער הוא עונש ראוי, ועל כן אין כל עילה להתערב בגזר דינו של בית המשפט המחוזי.

רכיב הפיצוי שהוטל על המערער

19. בא-כוח המערער השיג באריכות על גובה הפיצוי שנגזר עליו, בפרט בהתחשב בפער שבינו לבין יתר הנאשמים בכתב האישום המתוקן. ואולם, הלכה היא כי ערכאת הערעור לא תתערב בשיקול דעתה של הערכאה הדיונית בקביעת הפיצוי לטובת נפגעי העבירה, למעט במקרים יוצאי דופן שבהם ניכרת חריגה קיצונית משיעור הפיצוי הראוי (ע"פ 2649/21 סילברה נ' מדינת ישראל, פסקה 25 (19.2.2023)). אי לכך, מאחר שתכליתו של חיוב בפיצוי לפי סעיף 77 לחוק היא הענקת מזור ארעי דחוף לנפגע העבירה ולמשפחתו (ע"פ 4802/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 37 לפסק דינו של השופט שטיין (29.1.2019)), ולנוכח הנזקים שנגרמו למשפחת המנוח כתוצאה ממעשיו של המערער - איני מוצא מקום להתערב בפיצוי שהשית עליו בית המשפט המחוזי.

עוד רואה אני להדגיש בהקשר זה כי למעשה הפגיעה במשפחת המנוח היא כפולה - עניינה הן בנזק שבאובדן המנוח, אב המשפחה, על כל ההשלכות המגולמות בכך (עוד לעניין זה ראו: דנ"פ 5625/16 קארין נ' בוקובזה (13.9.2017)); הן בפגיעה שנגרמה לבני המשפחה כתוצאה מעצם שהותם במקום השריפה שהצית המערער. בהתחשב בכל אלה, המסקנה המתבקשת היא כי אין מקום להפחתת הפיצוי.

ביחס לבקשה כי נורה על פריסת תשלומי הפיצוי, המערער יוכל לפנות בעניין בבקשה מתאימה למרכז לגביית קנסות.

20. בטרם סיום, אבקש להפנות מילים אחדות למשפחת המנוח, ובפרט לבתו שהביעה בפנינו את כאבה וכאב משפחתה במהלך הדיון. ההליך המשפטי כרוך, מעצם טיבו, בריחוק מסוים בין השופט היושב בדין לבין הבאים בשעריו של בית המשפט. אין פירוש הדבר כי דבריהם של הצדדים להליך, ובמיוחד אלו של נפגעי עבירה, חולפים ליד אוזנו של השופט כלא היו. ההפך הוא הנכון: דברים אלו חודרים עמוקות לליבו של השופט. וכאלו היו דברי בת המנוח אשר הדהדו באולם בית המשפט. הצער והכאב שמלווים אותה ואת משפחתה מאז אותו יום נורא, קשים הם עד מאוד. לא נותר לי אלא לקוות כי בסיום ההליכים הפליליים בעניינו של המערער, יהיה כדי להקל על התמודדותם היום-יומית, גם אם במעט.

21. סוף דבר: אציע לחברי ולחברתי כי נורה על דחיית הערעור.

ש ו פ ט

השופט אלכס שטיין:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת גילה כנפי-שטייניץ:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט יוסף אלרון.

ניתן היום, י"ד באב התשפ"ד (18.8.2024).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט